

GDAŃSKIE MINIATURY - DOLNE MIASTO

1. Przedstawienia jakiego rodzaju budowli dekorują budynek, na którym jest przedstawiony lew?

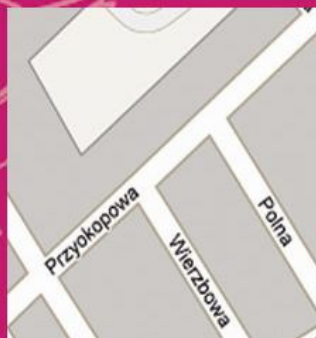

2. Koło jakiego budynku znajduje się ta latarnia?

3. Co znajduje się powyżej tych drzwi?

4. Ile bobasów bawi się na poddaszu?

5. Jaki numer nosi kamienica z tym herbem?

DOLNE MIASTO - PIĘKNO ZAPOMNIANE

Od 1647 r. Gdańsk zaczął rozrastać się na wschód od spichlerzy tworząc Dolne Miasto. Jedną z najstarszych nazw tego terenu to Weidengasse czyli „uliczka wierzb”. Dzielnica wyrosła na podmokłym i niebezpiecznym terenie, gdzie wcześniej wypasano krowy i bydło. Z biegiem lat umiejscawiano tu ważne zakłady i fabryki. W XIX w. w Dolnym Mieście mieściły się: rafineria cukru, fabryka wyrobów tytoniowych, odlewnie żelaza, fabryka maszyn, a także przeniesiona z Oliwy Królewska Fabryka Broni. Do dziś można oglądać tu stare magazyny i budynki po zakładach oraz opustoszałą zajezdnię tramwajową. Warto odwiedzić zbudowaną w pierwszych latach XX wieku łaźnię. Obecnie mieści się w niej Centrum Sztuki Współczesnej, które swoją nazwę zawdzięcza dawnej funkcji budynku.

1. Gdańsk z postacią lwa jest związany od dawna. W czasach świetności Ligi Hanzeatyckiej miasto było nazywane „Lwem Hanzy”. Związek Hanzeatycki był porozumieniem miast handlowych Europy Północnej. Zawiązał się w czasach średniowiecza. W okresie świetności Hanza gromadziła niemalże wszystkie miasta pobraża Morza Północnego i Bałtyckiego. Przewodziła im Lubeka, przepiękne miasto portowe na północy Niemiec. Liga miała monopol kupiecki, czyli tylko jej członkowie mogli prowadzić handel. Bogate miasta Hanzy umiały się bronić przed przeciwnikami.

W razie potrzeby, były w stanie wystawiać większe i silniejsze armie niż niejedne królestwa. Później Związek Hanzeatycki stracił na znaczeniu. Odkryto nowe drogi handlowe m.in. do Ameryki, co zakończyło monopol handlowy miast-państw.

2. Latarnia w wielu kulturach uosabia światło duchowe i boskość. To także znak czujności i gotowości. Można powiedzieć, że Gdańsk był miastem latarni. W 1766 r. było ich na ulicach 868. Wiele z nich zrekonstruowano, czyli zbudowano od nowa na wzór zachowanych szkiców i rysunków. Są one przykładem na to, że piękne przedmioty na co dzień towarzyszyły życiu gdańszczan. A im piękniejsza rzecz, tym więcej pracy włożono w jej zrobienie, i tym wyższa też była jej cena. Dlatego wypuszczenie z warsztatu przedmiotu, który był zbyt prosty, za mało złożony, lub ze zbyt małą ilością

cennych kamieni, było ujmą na honorze rzemieślników. Warto też pamiętać, że otoczenie pełne drogich przedmiotów, szczególnie bogato złożonych, świadczyło o znaczeniu jego posiadacza. Bogactwo tzw. „na pokaz” było bardzo ważne dla kupców.

3. Te drzwi prowadzą do dawnego letniego dworku wybitnego rodu gdańskiego - rodziny Uphagenów. Przez lata jej członkowie byli obecni w życiu miasta. Jeden z nich był rajcą w Gdańsku, w czasach gdy II rozbiór Polski odebrał wolność miastu. Na znak protestu Uphagen zrezygnował z pełnienia funkcji w urzędzie i ubrał czarny strój. Strój ten nosił na znak żałoby, po utraconej wolności ukochanego miasta, do śmierci. Dworek odkupiono od rodziny Uphagenów w ok 1853 r. i przekazano siostrzom boromeuszkom na szpital. Lecznica była szeroko znana i ceniona. To tu pracował dr Aleksander Majkowski, jeden z najwybitniejszych pisarzy kaszubskich.

4. Widoczny na zdjęciu herb jest typowym sposobem przedstawiania „Lwów Gdańskich”. Tradycyjnie podtrzymują one herb miasta. Gdańszczanie wybrali na symbol miasta lwy nie tylko dlatego, że kojarzą się one z dostojnością i potęgą. Jedno z najważniejszych miast-państw w czasach średniowiecznych - Wenecja, obrała za swój symbol „Lwa św. Marka”. Gdańsk, jako miasto kupieckie, wzorował się na ustroju republiki weneckiej. „Gdańskie Lwy” przypominają, że gdańszczanie chcieli stworzyć miasto tak samo potężne jak Wenecja.

5. Sowa jest symbolem mądrości. Warto przy tej okazji powiedzieć parę słów na temat rozwoju nauki w Gdańsku. W 1227 r. w całym mieście było tylko trzech nauczycieli: Gerwin, Ewrad i Jan. Później przybyli następni. Początkowo uczyli w szkołach przykościelnych, a z biegiem stuleci rozwinęło się szkolnictwo świeckie. W średniowieczu, miasto było na tyle bogate, że mieszkańcy umieli pisać i znali łacinę oraz niemiecki. Języka polskiego natomiast uczyli się tylko bogaci kupcy. W XVI w. typowy budynek szkoły składał się z kuchni i od pięciu do dziesięciu izb. Pracowało tam około ośmiu nauczycieli, a uczniów potrafiło być nawet dwustu. Za złe zachowanie karano: bito różgą, ale tylko: „po lędźwiach w łagodny sposób, żeby nie było żadnych skarg” (Januszajtis, str.32, 2003). Na szczęście, czasy się zmieniły...

Nieopodal stąd znajdują się stare fortyfikacje, które są częścią pierścienia kilkunastu bastionów oraz kamienna śluza, która służyła do regulowania poziomu wód w fosach. Pozwalała ona w razie potrzeby zalać część Żuław i tym samym odciąć nieprzyjacielowi dostęp do miasta. Dziś te tereny zamieniono w miejsce do spacerów. Warto tam odwiedzić m.in. tzw. dziewice, czyli ozdobne wieżyczki kamiennej śluzy. Tkwią one nieprzerwanie, zanurzone w lodowatej wodzie, mimo że żaden rycerz ich od dawna już nie próbuje zdobyć.

Dziękujemy za wspólny spacer i zapraszamy w przyszłym tygodniu do odwiedzenia Oliwy.

Autorka: Małgorzata Kmicińska

Podziękowania dla pani Jolanty Bielawskiej, przewodniczki po Gdańsku.

Bibliografia:

Januszajtis A. Jujka, Z. (2003). *Z uśmiechem przez Gdańsk*. Gdańsk: Muzeum Historyczne Miasta Gdańsk.

Mamuszka, F. (1988). *Trójmiasto. Gdańsk – Sopot – Gdynia*. Informator krajoznawczy. Gdańsk: Krajowa Agencja Wydawnicza.

Samp, J. (1995), w: *Gedanensis Millennii Splendor*. Część pt.: SPIENTIA. pod red. Klata, M. Mykowski, J.

Samp, J. (1996). *Miasto czterdziestu bram. Glosariusz Gdański*. Gdańsk: Wydawnictwo „Marpres”.

Samp, J. (1999). *Miasto tysiąca tajemnic. Glosariusza gdańskiego część druga*. Gdańsk: Wydawnictwo „Marpres”.

Kozłowski, A., Janusza-Dowgiałło, K., Bałana-Rydzewski, J., (1996), *Gdańsk. Duch miejsca*. Gdańsk: Wydawnictwo L&L.

<http://pl.wikipedia.org/wiki/Hanza>

http://www.culture.pl/pl/culture/artykuly/in_ga_laznia_gdansk